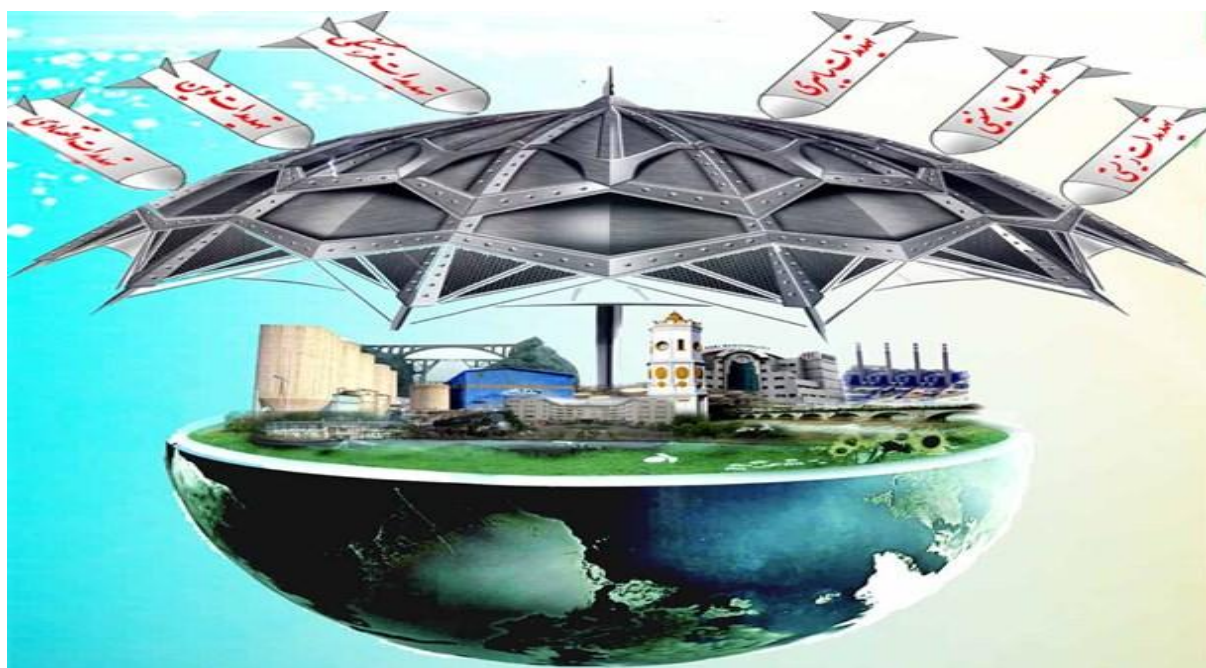

پدافند غیر عامل

Passive defense

مرکز حراست

بهار ۱۳۹۷

فهرست :

مقدمه

تاریخچه

بیانات مقام معظم رهبری در خصوص پدافند غیر عامل

سیاست های کلی نظام در خصوص پدافند غیر عامل

تعاریف و اصطلاحات پدافند غیر عامل

اصول پدافند غیر عامل

اهداف پدافند غیر عامل

راهبردهای پدافند غیر عامل

الزامات کلی پدافند غیر عامل

ماموریت و چشم انداز دفاع غیر عامل

چشم انداز پدافند غیر عامل

تئوری پنج حلقه واردن

آمایش سرزمین

محور های پدافند غیر عامل در حراست

کارکرد های پدافند غیر عامل

چرخه پدافند غیر عامل

زیرساخت در پدافند غیر عامل

پدافند زیستی (تعاریف)

حوزه تهدیدات زیستی

چرخه پدافند زیستی

مقدمه

تاریخ زندگانی بشر همواره با عنصر جنگ همراه بوده است. این واقعیت به قدری ملموس و تأثیرگذار بوده که به عنوان یک پدیده اجتماعی پذیرفته شده و جامعه شناسان بخشی از تحقیقات خود را پیرامون آن و تأثیرات عمیقی که بر زندگانی انسانها می گذارد؛ اختصاص داده اند. بر همین اساس انسانها عامل دفاع را در سطوح مختلف مورد استفاده قرار داده و واژه پدافند به عنوان یک اصطلاح گویا برای دفاع در ادبیات امروز تعریف شد و در یک دید کلان به دو بخش پدافند عامل و غیر عامل تعریف گردید. در این راستا پدافند غیرعامل با توجه به خوی تجاوزگرانه، زیاده طلبانه و سیری ناپذیر استکبار جهانی تبدیل به یک اصل مهم، حیاتی و بسیار تعیین کننده، گردیده است. امروزه با پیشرفت تکنولوژی و پیچیدگی در نوع تسلیحات بکارگیری شده بر سرعت جنگ و اثرات مخرب و نامطلوب آن به شدت افزوده شده است و چنانچه کشوری نتواند در طرح ریزی و اجرای موفق این نوع از پدافند به گونه ای که هرگونه تفکر سلطه طلبانه را خنثی نماید، عمل کند، به طور قطع حیات سیاسی، اقتصادی و ... خود را به مخاطره انداخته و زمینه اضمحلال خویش را فراهم آورده است ..

کشورهایی که طعم تلخ خرابی و خسارت ناشی از جنگ را چشیده اند جهت حفظ سرمایه های ملی و منافع حیاتی خود توجه ویژه ای به پدافند غیرعامل نموده و در راهبرد دفاعی خود جایگاه والایی برای آن قایل شده اند. تجارب حاصل از هشت سال دفاع مقدس مؤید این امر است که دشمن مهاجم برای درهم شکستن اراده ملت و نابودی توان اقتصادی و زیرساختهای اساسی و از همه مهمتر توان نظامی کشور، عمده توجه خود را صرف شناسایی، بمباران و انهدام مراکز حیاتی و حساس می نماید و پدافند غیرعامل یکی از بهترین و مطلوبترین راه کارها برای خنثی سازی این حملات می باشد ..

از اولین گامهای مؤثر در سازماندهی پدافند غیرعامل که بتواند طرح ریزی مناسب، برنامه ریزی لازم و اجرایی موفق، اثربخش و کارآ را امکان پذیر نماید تدوین راهبرد آن است.

تاریخچه

در سراسر زندگی بشر که قدمتی چند هزار ساله دارد دفاع به انواع گوناگون وجود داشته است و بشر اولیه با استفاده از غارها، شیارها، درختان جنگل و دیگر امور طبیعی و مصنوعی به دفاع از خویش پرداخته است. لکن در اندیشه رهبران و فرماندهان بزرگ همواره رهنمودهایی از چگونگی دفاع مؤثر وجود داشته که بر غنای آن افزوده است. حضرت علی (ع) در مورد استفاده از عوامل دفاعی می فرمایند: «آنگاه که در میدان جنگ رویاروی دشمن قرار گرفتید، باید قرارگاه شما در دامنه کوهها و تپهها و یا در کنار نهرها باشد تا پوشش و حفاظ شما گردد و شما را از دشمن نهبانی کند و باید جنگ را از یک سو و یا حداکثر دو سو با دشمن داشته باشید و قسمتهای دیگر تکیه بر موانع طبیعی داشته باشد، تا دشمن قدرت نفوذ نداشته باشد».

حضرت امام خمینی(ره) معمار بزرگ انقلاب در توجه به این امر می فرمایند: «رعایت اصول ایمنی و حفاظتی مراکز و صنایع و ایجاد پناهگاههای جمعی برای مردم و کارگران که این اختصاص به زمان جنگ ندارد، بلکه طریقه احتیاط در هر شرایطی است»

مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در این مورد می‌فرمایند: «اگر محافظت نظامی (پدافند غیرعامل) نباشد، تمامی دستاوردهای فرهنگی، اقتصادی، علمی و سیاسی در یک نصف روز هدر می‌رود».

سون تزو که اندیشه‌های نظامی او پس از قرن‌ها هنوز مورد توجه فرماندهان نظامی است در مورد دفاع می‌گوید: هر جنگ بر پایه «فریب، نیرنگ و خدعه» استوار است و فرمانده واقعی کسی است که به هنرهای «تظاهر، اختفاء و استتار» آگاهی داشته و به آن عمل نماید ..

او همچنین در جای دیگری می‌گوید: فرض را بر نیامدن دشمن نباید گذاشت، بلکه باید درباره سرعت مقابله با وی اندیشه کرد، همچنین نباید فکر کرد که دشمن حمله نمی‌کند، بلکه باید در صدد شکست ناپذیر نمودن خودگام برداشت و شکست ناپذیری مربوط به «دفاع» می‌شود .

ژلیوس سزار درباره غفلت دشمن از مخفی نمودن خود و تأثیر آن در پیروزی در ۴۷ سال قبل از میلاد پس از نیل به یک پیروزی سریع گفته است «من آمدم، دیدم، پیروز شدم» .

مائوتسه تونگ در مورد پدافند غیرعامل و اهمیت آن می‌گوید: «برای غلبه بر دشمن و کسب پیروزی باید همه تلاش خود را در جهت مهر و موم کردن چشم‌ها و گوش‌های دشمن و کور و کر نمودن او بکنیم و فکر و مغز فرماندهانش را گیج و مغشوش نمائیم» .

در جنگ جهانی دوم که استفاده از هواپیما و بمباران شهرها و مراکز صنعتی و سرمایه‌گذاری و پس از آن استفاده از موشک توسط آلمان نازی شروع شد خسارت‌های ناشی از جنگ و به خصوص آسیب‌هایی که به مردم و بخش‌های غیرنظامی وارد شد نسبت به جنگ جهانی اول سیر صعودی داشت و این موضوع باعث شد تا کشورها به پدافند غیرعامل اهمیت مضاعفی بدهند .

در کنار کشورهایی مانند آمریکا، شوروی سابق، آلمان، فرانسه، انگلستان و کانادا حتی کشوری مانند سوئیس که در طول هر دو جنگ جهانی بی‌طرفی خود را حفظ کرده بود با شتاب فزاینده‌ای به پدافند غیرعامل روی آورد.

ارتش نازی برای ساخت هواپیماهای بمب افکن و موشک‌های ۲۷ که برای اولین بار در هشتم سپتامبر ۱۹۴۴ در میان بهت و حیرت جهانی لندن را هدف قرار داد از پناهگاه‌های مستحکم و تونل‌های ایجاد شده در دل کوه‌ها به صورت گسترده‌ای استفاده می‌نمود و ساختمان‌های نظامی و اداری را با مستحکم‌ترین مصالح و با طرح‌های معماری ویژه‌ای که اصول پدافند غیرعامل در آن به خوبی رعایت شده بود بنا می‌نمود

بیانات مقام معظم رهبری در خصوص پدافند غیرعامل

- ۱- پدافند غیرعامل یک اصل برای همیشه است و نباید با هیچ بهانه و توجیهی متوقف شود.
- ۲- بگویند کار پدافند غیرعامل را به جریان بیندازند، من گفته بودم بسیجی کارکنند.
- ۳- امروز اهمیت پدافند غیرعامل قاعدتاً برای مسوولین بایستی شناخته شده باشد، اهتمام شما کار را پیش می‌برد.
- ۴- این موضوع را قبلاً هم ابلاغ کرده‌ام و الان هم تأکید می‌کنم که تدابیر کارساز را در پدافند غیرعامل عملی کنید.
- ۵- از جمله چیزهای بسیار مهم، دفاع غیرعامل است. هر مقداری که مسئولیت و ماموریتش به شما محول می‌شود.

- ۶- اما مهم این است که من به مسئله دفاع غیرعامل، خیلی اهمیت می‌دهم هم برای کل کشور و هم به خصوص برای شما وزارت دفاع.
- ۷- پدافند غیرعامل مثل مصونیت سازی بدن انسان است. از درون ما را مصون می‌کند. معنایش این است که ولو دشمن تهاجمی هم بکند و زحمتی هم بکشد و ضرب و زوری هم بزند، اثری نخواهد کرد.
- ۸- به دولت جمهوری اسلامی اعلام گردد، منبعده وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها موظف گردند در اعتبارات عمرانی پروژه‌های حساس و مهم، اعتبار مورد نیاز دفاع غیرعامل را منظور نمایند.
- ۹- امروز پدافند غیرعامل برای ما مهم است. بخش‌هایی دارند انجام می‌دهند، سپاه هم کارهای خوبی کرده، مطلع هستم. اما در عین حال باز بایستی کار کرد، تلاش کرد و این امکانات را در اختیار پدافند غیرعامل قرار بدهید.
- ۱۰- تنها راه مقابله با تهدیدها این است که وضعیت داخلی به گونه‌ای ساماندهی شود که دشمن از پیروزی خود مطمئن نباشد و زمینه را برای ماجراجویی فراهم نبیند.
- ۱۱- ندانستن اینکه دشمن چه در سر دارد و چه می‌خواهد بکند، غفلی است که ممکن است ما را از امکان برخورد و امکان دفاع محروم کند.
- ۱۲- تهدید را کاملاً جدی بگیرید، یعنی به هیچ وجه در محاسبات خودتان از جدیت تهدید پائین نیائید، منتهی تهدید جدی معنایش حتمی نیست، هیچ حتمیتی وجود ندارد.
- ۱۳- وظیفه همه ما این است که سعی کنیم کشور را مستحکم، غیرقابل نفوذ، غیرقابل تاثیر از سوی دشمن، حفظ و نگه داریم.
- ۱۴- یک وقت دفاع لازم است و یک وقت هجوم لازم است، باید خودمان را از همه جهت آماده کنیم.
- ۱۵- تا این دشمن وجود دارد، تهدید هست و تا تهدید هست، فکر و آمادگی دفاعی باید باشد.
- ۱۶- باید دید دشمن از کجا دارد حمله می‌کند، برای یک دفاع خوب هم، یک معرفت خوب لازم است، اگر چه برای یک هجوم خوب هم یک معرفت خوب لازم است.
- ۱۷- اگر مدیران کشور اهمیت این مسئله را درک نکنند و پدافند غیر عامل به طور شایسته توسعه پیدا نکند کشور در معرض تهدیدات بعضاً غیر قابل جبران قرار خواهد گرفت بنابراین مسئولان بخش‌های مختلف کشور چه بخش‌های نظامی و چه بخش‌های غیر نظامی باید با پدافند غیر عامل همکاری کامل و لازم انجام دهند.

سیاست‌های کلی نظام در خصوص پدافند غیرعامل

سیاست‌های کلی نظام در خصوص پدافند غیرعامل مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام؛ مصوب مورخ ۵/۲۷، ۶/۳۱، ۷/۱۴ و ۱۳۸۶/۸/۱۲

۱. تأکید بر پدافند غیرعامل که عبارت است از مجموعه اقدامات غیرمسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقاء پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌گردد.
۲. رعایت اصول و ضوابط پدافند غیرعامل از قبیل انتخاب عرصه ایمن، پراکنده‌سازی یا تجمع حسب مورد، حساسیت‌زدائی، اختفاء، استتار، فریب دشمن و ایمن‌سازی نسبت به مراکز جمعیتی و حائز اهمیت بویژه در طرح‌های آمایش سرزمینی و طرح‌های توسعه آینده کشور.
۳. طبقه‌بندی مراکز، اماکن و تأسیسات حائز اهمیت به حیاتی، حساس و مهم و تجدیدنظر در این طبقه‌بندی در صورت لزوم.
۴. تهیه و اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل (با رعایت اصل هزینه-فایده) در مورد مراکز، اماکن و تأسیسات حائز اهمیت نظامی و غیرنظامی موجود و در دست اجراء بر اساس اولویت‌بندی و امکانات حداکثر تا پایان برنامه ششم و تأمین اعتبار مورد نیاز توسط دولت.
۵. تهیه طرح جامع پدافند غیرعامل در برابر سلاح‌های غیرمتعارف نظیر هسته‌ای، میکروبی و شیمیایی.
۶. دو یا چندمنظوره کردن برخی از مستحذات، تأسیسات و شبکه‌های ارتباطی و مواصلاتی (با نظر نهاد مسئول در بند ۱۳) در جهت بهره‌گیری پدافندی از آنها به ویژه در مناطق مرزی و حساس کشور.
۷. فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در زمینه بکارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در بخش دولتی و غیردولتی، پیش‌بینی آموزش‌های متناسب در سطح عمومی و عالی و توسعه تحقیقات در زمینه پدافند غیرعامل.
۸. رعایت طبقه‌بندی اطلاعات طرح‌های پدافند غیرعامل.
۹. ممانعت از ایجاد تأسیسات پرخطر در مراکز جمعیتی و خروج این گونه تأسیسات از شهرها و پیش‌بینی تمهیدات ایمنی برای آن دسته از تأسیساتی که وجود آنها الزامی است و ممانعت از ایجاد مراکز جمعیتی در کنار تأسیسات پرخطر یا تعریف حریم آنها.
۱۰. حمایت لازم از توسعه فناوری و صنایع مرتبط با پدافند غیرعامل با تأکید بر طراحی و تولید داخلی.
۱۱. اصول و ضوابط مقابله با تهدیدات نرم‌افزاری و الکترونیکی و سایر تهدیدات جدید دشمن به منظور حفظ و صیانت شبکه‌های اطلاع‌رسانی، مخابراتی و رایانه‌ای.
۱۲. تعیین یا ایجاد نهادی در دولت برای تدوین، طراحی، برنامه‌ریزی و تهیه ضوابط، استانداردها و آئین‌نامه‌های پدافند غیرعامل و پیشنهاد به مراجع ذیصلاح برای تصویب و نظارت بر اعمال آنها.
۱۳. پیش‌بینی ساز و کار لازم برای تهیه طرح‌های مشترک ایمن‌سازی و ایجاد هماهنگی در سایر طرح‌ها و برنامه‌ها و مدیریت نهادهای مسئول در دو حوزه پدافند غیرعامل و حوادث غیرمترقبه در جهت هم‌افزایی و کاهش هزینه‌ها

تعاریف و اصطلاحات پدافند غیر عامل

آفند:

یا حمله حالت و وضعیت نیرو با هدف پیشروی و حمله به دشمن، نابودی نیرو، تصرف زمین، کشف توان دشمن و موارد همسان آن است به عبارت دیگر آفند عملیاتی نظامی در میدان نبرد است در فرایند آن که نیروهای درگیر در جنگ برای تصرف قلمرو نیروهای دشمن، دستیابی به غنیمت‌های جنگی یا رسیدن به جایگاه استراتژیک بهتر می‌کوشند. آفند ممکن است بر روی زمین، در دریا یا هوا به انجام برسد.

پدافند غیر عامل:

به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌گردد که مستلزم به کارگیری جنگ افزار نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارات مالی و تجهیزات و تأسیسات حیاتی و حساس نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده و یا میزان این خسارات و تلفات را به حداقل ممکن کاهش داد.

قابلیت بقا:

توانایی نیروهای مسلح و جوامع غیرنظامی یک کشور به نحوی که در مقابل حمله استقامت کنند و ضمن تحمل آن قادر باشند به نحو موثر به وظایف محوله خود عمل نمایند، این توانایی عمدتاً در نتیجه پدافند غیرعامل به دست می‌آید.

پراکندگی:

گسترش، باز و پخش نمودن و تمرکز زدایی نیروها، تجهیزات، تأسیسات یا فعالیت‌های خودی به منظور تقلیل آسیب پذیری آنها در مقابل عملیات دشمن به طوری که مجموعه‌ای از آنها هدف واحدی را تشکیل ندهند.

تفرقه و جابجایی:

جداسازی، گسترش افراد، تجهیزات و فعالیت‌های خودی از محل استقرار اصلی به محل دیگر به منظور تقلیل آسیب پذیری، کاهش خسارات و تلفات می‌باشد. مانند انتقال هواپیماهای مسافربری به فرودگاه‌های دورتر از برد سلاح دشمن و یا انتقال تجهیزات حساس قابل حمل از محل اصلی به محل موقتی که دارای شرایط امن تری می‌باشد.

فریب:

کلید اقدامات طراحی شده حيله گرایانه‌ای است که موجب گمراهی و غفلت دشمن در نیل به اطلاعات و محاسبه و برآورد صحیح از توان کمی و کیفی طرف مقابل گردیده و او را در تشخیص هدف و هدفگیری با شک و تردید مواجه نماید.

فریب، انحراف ذهن دشمن از اهداف حقیقی و مهم به سمت اهداف کاذب و کم اهمیت می‌باشد.

آسیب پذیری:

میزان خسارت و صدمات ناشی از عوامل و پدیده‌های بالقوه و یا بالفعل خسارت‌زا نسبت به نیروی انسانی، تجهیزات و تأسیسات با شدت صفر تا صد درصد.

مراکز حیاتی:

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز بحران، آسیب و صدمات جدی و مخاطره آمیز در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی، دفاعی با سطح تأثیرگذاری سراسری در کشور گردد.

مراکز حساس:

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز بحران، آسیب و صدمات جدی و مخاطره آمیز در نظامی سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی، دفاعی با سطح تأثیر گذاری سراسری در کشور گردد.

مراکز مهم:

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز آسیب و صدمات محدود در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی، دفاعی با سطح تأثیر گذاری محلی در کشور گردد.

استتار و اختفاء:

فن و هنری است که با استفاده از وسایل طبیعی و یا مصنوعی، امکان کشف و شناسایی نیروها، تجهیزات و تأسیسات را از دیده بانی، تجسس و عکسبرداری دشمن تقلیل داده و یا مخفی داشته و حفاظت نماید. مفهوم کلی استتار، هم‌رنگ و هم‌شکل کردن تأسیسات، تجهیزات و نیروها با محیط اطراف می باشد. اختفاء، استفاده صحیح از عوارض طبیعی و مصنوعی زمین می باشد که حفاظت در برابر دید دشمن را تأمین می نماید و استتار امکان کشف یا شناسایی نیروها، تجهیزات و تأسیسات و فعالیت ها را تقلیل می دهد.

استحکامات:

ایجاد هرگونه حفاظی که در مقابل اصابت مستقیم بمب، راکت، موشک، گلوله، توپخانه و یا ترکش آنها مقاومت نموده و مانع صدمه رسیدن به نفرات، تجهیزات و یا تأسیسات گردیده و اثرات ترکش و موج انفجار را به طور نسبی خنثی نماید.

مکان یابی:

یکی از اقدامات اساسی و عمده پدافند غیرعامل، انتخاب محل مناسب می باشد و تا آنجا که ممکن است از ایجاد تأسیسات حیاتی و حساس در دشت های مسطح یا نسبتاً هموار اجتناب کرد. زیرا تأسیسات احداث شده در چنین محل هایی را نمی توان از دید دشمن مخفی نگاه داشت و آسیب پذیری آن را در برابر تهدیدات افزایش می دهد. ایجاد تأسیسات حیاتی و حساس در کنار بزرگراه ها، جاده های اصلی، کنار سواحل دریا، رودخانه ها و نزدیکی مرزها موجب سهولت شناسایی و هدف یابی آسان آنها توسط دشمن می گردد.

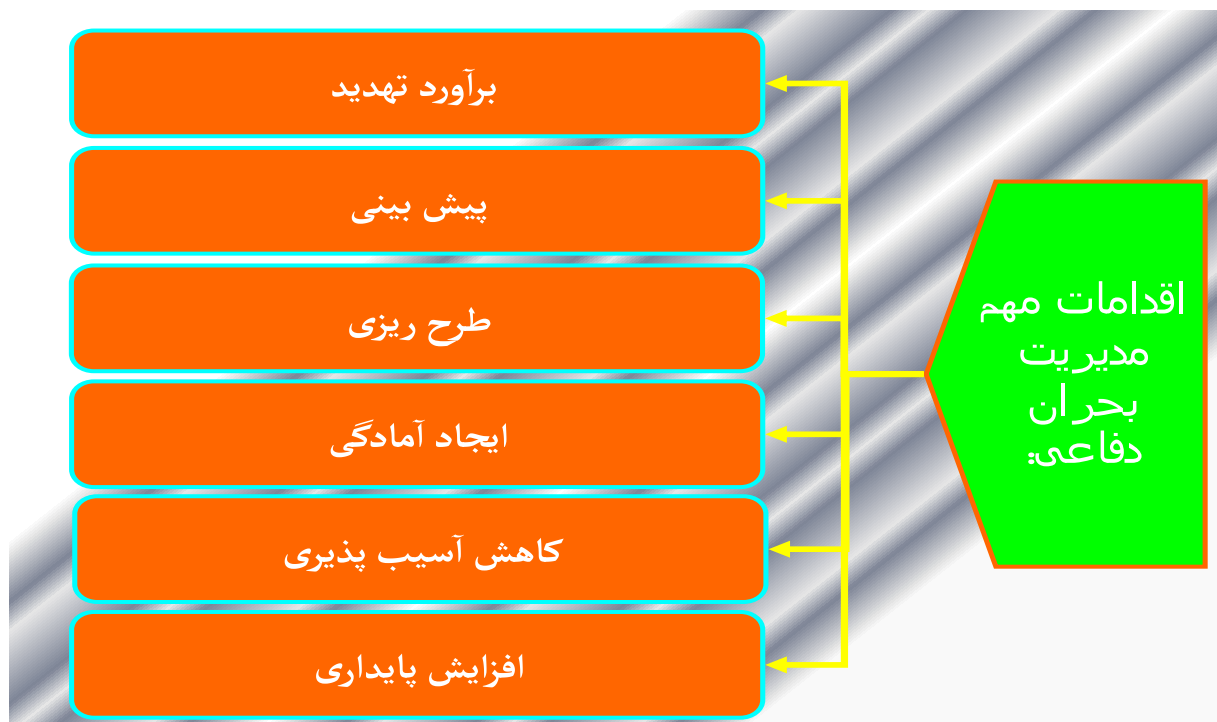
اصول پدافند غیر عامل

اصول پدافند غیر عامل مجموعه اقدامات بنیادی و زیربنایی است که در صورت به کارگیری می توان به اهداف پدافند غیر عامل از قبیل تقلیل خسارات و صدمات، کاهش قابلیت و توانایی سامانه های شناسایی اهداف، هدف یابی و دقت هدف گیری تسلیحات آفندی دشمن و تحمیل هزینه بیشتر به وی نائل گردید. اصول عمده پدافند غیر عامل عبارتند از:

- ۱- انتخاب عرصه های ایمن در جغرافیای کشور.
- ۲- تعیین مقیاس بهینه استقرار جمعیت و فعالیت در فضا.

- ۳- پراکندگی در توزیع عملکردها متناسب با تهدیدات و جغرافیا.
- ۴- انتخاب مقیاس بهینه از پراکندگی و توجیه اقتصادی پروژه
- ۵- کوچک سازی و ارزان سازی و ابتکار در پدافند غیرعامل.
- ۶- موازی سازی سیستم‌های پشتیبانی وابسته.
- ۷- مقاوم سازی، استحکامات و ایمن سازی سازه‌های حیاتی
- ۸- مکان یابی استقرار عملکردها.
- ۹- مدیریت بحران دفاعی در صحنه‌ها.
- ۱۰- استتار و نامرئی سازی.
- ۱۱- کور کردن سیستم اطلاعاتی دشمن.
- ۱۲- اختفاء با استفاده از عوارض طبیعی.
- ۱۳- پوشش در همه زمینه‌ها.
- ۱۴- فریب، ابتکار عمل و تنوع در کلیه اقدامات.
- ۱۵- حفاظت اطلاعات سیستم‌های حیاتی و مهم.
- ۱۶- تولید سازه‌های دو منظوره (موانع).

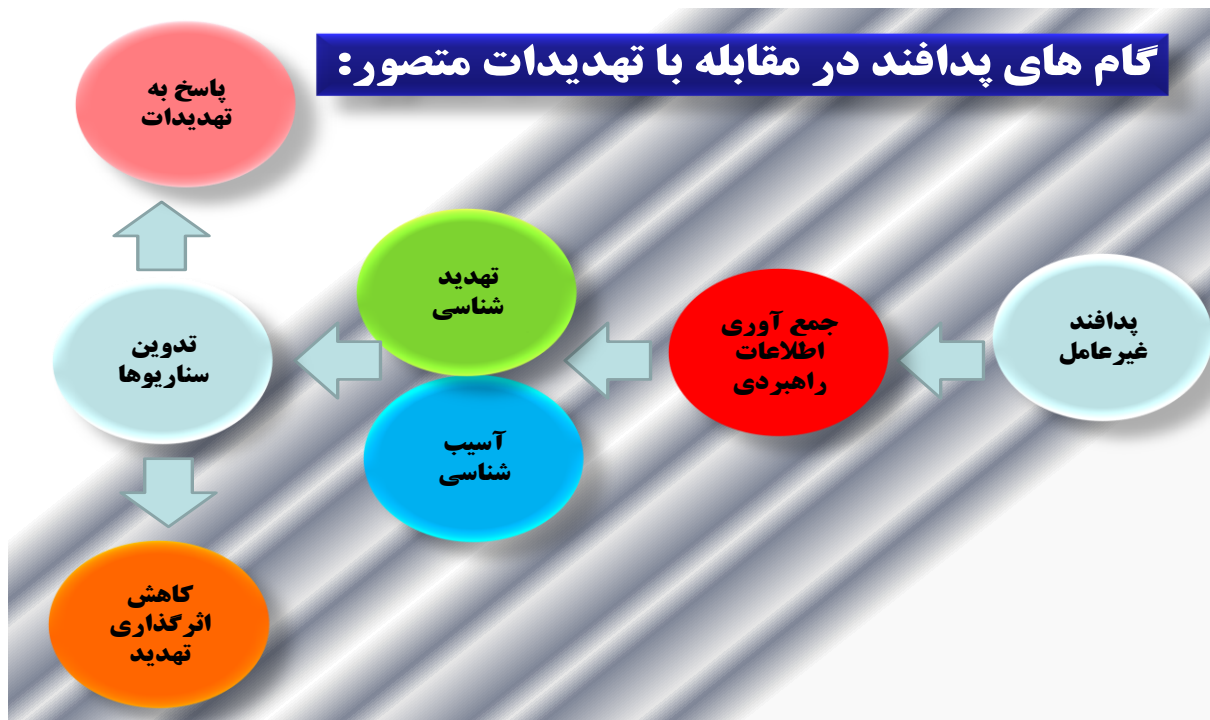
مدیریت بحران پدافند غیر عامل

اهداف پدافند غیر عامل

- ۱- ارتقاء بازدارندگی مؤثر و کسب امنیت پایدار در توسعه کشور در برابر تهدیدات.
- ۲- تولید علم و دانش، فرهنگ سازی و تبدیل آن به معارف و باور عمومی.
- ۳- ارتقاء دانش و نظام مدیریتی کارا و اثربخش خاص شرایط بحران.
- ۴- کاهش مجموعه آسیب پذیری‌های کشور و به حداقل رساندن تأثیر تهدیدات دشمن و افزایش هزینه تهاجم.
- ۵- تکمیل چرخه دفاعی کشور و تعامل مثبت با دفاع عامل و پدافند غیر عامل.
- ۶- دستیابی به زیرساخت‌های حیاتی امن و زیرساخت‌های حساس با حداقل آسیب پذیری در برابر تهدیدات.
- ۷- دستیابی به ساختار و عملیات تداوم خدمات ملی، استانی، شهری و دستگاهی و مدیریت صحنه بحرانی و دفاع غیرنظامی در شرایط بحران ناشی از جنگ.
- ۸- ارتقاء آستانه تحمل ملی در برابر تهدیدات و بالا بردن قابلیت بقاء و حفظ کشور در شرایط تهدید و بحران.
- ۹- ارتقاء بهره مندی از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های نیروهای داوطلب مردمی و بسیجی در همه حوزه‌ها و عرصه‌ها.
- ۱۰- دستیابی به پایداری امنیت کشور و ایمن سازی زیرساخت‌ها در برابر تهدیدات نرم با استفاده از رویکردهای پدافند غیر عامل نرم.

گام های پدافند غیر عامل

راهبردهای پدافند غیرعامل

- ایجاد فرهنگ، باور و اعتقاد عمومی نسبت به پدافند غیرعامل و نهادینگی و استمرار آن؛ یکی از ۱۰ راهبرد پدافند غیرعامل کشور است
- ۱- تعامل مستمر و فراگیر با سازمان‌های سیاستگذار، قانونگذار و اجرایی و ایجاد ساز و کارهای مناسب در جهت ایمن‌سازی و حفاظت از تأسیسات زیربنایی کشور.
 - ۲- ساماندهی آمایش سرزمین ملی و آمایش دفاعی از منظر پدافند غیرعامل به منظور حداکثر استفاده از پهنه امن جغرافیایی کشور.
 - ۳- ایفای نقش هدایتی و نظارتی در زمینه مطالعات، طراحی و اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل کشور.
 - ۴- بسیج و بکارگیری امکانات ملی در جهت افزایش کارایی سامانه‌ها و شیوه‌های پدافند غیرعامل.
 - ۵- سیاستگذاری و ساماندهی استفاده از فن‌آوری‌های نو به منظور کاهش آسیب‌پذیری ناشی از وابستگی.
 - ۶- توسعه کمی و کیفی آموزش‌ها و پژوهش‌ها و تولید فناوری بومی پدافند غیرعامل از طریق هدایت، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا در چرخه تولید دانش و پژوهش و تولید صنعتی با استفاده از ظرفیت‌های ملی).
 - ۷- تدوین و نهادینه نمودن نظام جامع پدافند غیرعامل و استفاده از اصول و ضوابط آن در ایمن‌سازی مراکز موجود و رعایت آن‌ها در طرح‌های توسعه کشور.
 - ۸- توسعه فرهنگی و ارتقاء باور مدیران و مردم و تقویت عزم و اقتدار ملی نسبت به تأثیر پدافند غیرعامل در کاهش آسیب‌پذیری‌ها با استفاده از کل ظرفیت‌های ملی.
 - ۹- تدوین و نهادینه نمودن طرح جامع مدیریت بحران و دفاع غیرنظامی کشور در شرایط جنگی.
 - ۱۰- توسعه شاخص‌های امنیت، ایمنی و پایداری در برابر تهدید در شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی با گرایش به فناوری‌های بومی و ملی.
 - ۱۱- ایمن‌سازی و پایداری و موازی‌سازی امکان‌هایگزینی انرژی‌های زیر ساخت‌های حیاتی.
 - ۱۲- کاهش آسیب‌پذیری‌های استان‌ها در برابر تهدیدات و ایجاد پایداری و قابلیت بقاء و مدیریت بهینه و اداره امور مردم در شرایط تهدید بصورت خود کفا از مرکز.
 - ۱۳- ساماندهی و ایجاد ساز و کار مناسب برای استفاده حداکثری از توانایی‌ها و قابلیت‌های نیروهای داوطلب مردمی، بسیج در تمامی ابعاد و عرصه‌های پدافند غیرعامل.
 - ۱۴- حفظ اشراف اطلاعاتی و پایش مستمر تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها بر زیرساخت‌های ملی.
 - ۱۵- حفاظت و امنیت طرح‌های پدافند غیرعامل و محروم‌سازی دشمن در کسب اطلاعات از زیرساخت‌های طبقه‌بندی شده کشور با تدوین آئین‌نامه‌های حفاظتی متناسب با تهدیدات و توسعه و فرهنگ‌سازی آن.

الزامات کلی پدافند غیر عامل

- ۱- وجود عزم و اراده ملی برای اجرای اصول پدافند غیرعامل.
- ۲- ایجاد درک مشترک از مفاهیم، ضرورت‌ها و تهدیدات مربوط به پدافند غیرعامل در بین سیاستگذاران، مدیران و مجریان کشور.
- ۳- ایجاد فرهنگ، باور و اعتقاد عمومی نسبت به پدافند غیرعامل و نهادینگی و استمرار آن.
- ۴- توسعه علمی پدافند غیرعامل در مراکز تولید علم.
- ۵- وجود منابع انسانی، استعداد قوی در رشته‌های مختلف پدافند غیرعامل در حوزه‌های ستادی و اجرایی (مشاوره، نظارت و اجرا).
- ۶- پیش‌بینی و به‌تصویب رساندن قوانین جامع، مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌های اجرایی مورد نیاز پدافند غیرعامل.
- ۷- وجود منابع مالی و اختصاص ردیف اعتباری خاص کافی و لازم.
- ۸- وجود ساز و کارهای سیاستگذاری، طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی متمرکز و اجرای غیرمتمرکز.
- ۹- تعیین و فعال‌سازی متولی پدافند غیرعامل در دستگاه‌های اجرایی و ساز و کارهای مناسب مطالعه، طراحی، سیاستگذاری، همسوسازی، هماهنگی و نظارت در بخش‌های مختلف کشور.
- ۱۰- داشتن تفکر پویا، علمی، منعطف و مبتکر به پدافند غیرعامل و پرهیز از نگاه جزئی، بسته و ثابت

فرایند اقدامات پدافند غیر عامل در برابر تهدیدات

ماموریت و چشم انداز دفاع غیرعامل

رسالت:

حفظ و پایدارسازی و کاهش آسیب پذیری زیرساخت های کشور، حفاظت از مردم، استمرار خدمات ضروری دستگاه ها در برابر تهدیدات خارجی.

مأموریت:

۱- کاهش آسیب پذیری و افزایش ایمنی زیرساخت های ملی و مراکز حیاتی، حساس و مهم کشور در مقابل تهدیدات خارجی و با تأکید بر ایجاد عزم ملی و باور عمومی جامع از طریق فرهنگ سازی، سیاست گذاری، طرح ریزی، برنامه ریزی راهبردی، تدوین ضوابط، دستورالعمل های تخصصی، افزایش آستانه تحمل ملی در برابر تهدیدات و افزایش هزینه تهاجم دشمن با قابلیت هدایت بخش های کشوری و لشکری در جهت رعایت اصول پدافند غیرعامل و نظارت بر اجرای آن.

۲- اداره امور مردم و تداوم خدمات در شرایط جنگ و تسهیل کننده و استمرار بخش خدمات عمومی در شرایط تهدید دشمن.

۳- تعامل سازنده و پیشبرنده با بخش های کشوری و لشکری در خصوص اعمال تدابیر دفاعی امنیتی و نهادسازی دکتترین پدافند غیرعامل مدیریت بحران و دفاع غیرنظامی و نظارت و حصول اطمینان از اجرا.

۴- بررسی شناخت محیط و تدوین راهبردها، سیاست ها، خط مشی ها و ضوابط و دستورالعمل های عمومی و تخصصی در زمینه پدافند غیرعامل و نظارت بر اجرای آن مدیریت بحران ناشی از جنگ.

۵- برآورد تهدیدات و احصاء آسیب پذیری های زیرساخت های کشور.

بیانیه مأموریت:

دفاع غیرعامل مکمل دفاع عامل، صلح آمیزترین و اثر بخش ترین روش دفاعی است که کاهش آسیب پذیری زیرساخت های ملی و مراکز حیاتی، حساس و مهم و پایداری ملی را بدنبال دارد.

پدافند غیرعامل از طریق توسعه ظرفیت های دفاعی و ارتقاء آستانه تحمل عمومی، ضمن افزایش توان بازدارندگی ملی و مقاومت مردمی، با افزایش هزینه تهاجم، تردید اساسی را در اراده تهاجمی دشمن ایجاد می نماید.

بر این اساس سازمان پدافند غیرعامل کشور بعنوان عالی ترین مرجع سیاست گذاری و تعیین کننده خط مشی های دفاع غیرعامل و دفاع غیرنظامی و مدیریت بحران در شرایط جنگ کشور مصمم است به تأسی از فرامین و تدابیر فرمانده معظم کل قوا و با اتکاء بر خداوند متعال در پرتو تعالیم و ارزش های حیات بخش اسلام ناب محمدی (ص) اهتمام ویژه خود را در خصوص محورهای زیر بکار بندد و آنها را سرلوحه امور خود قرار دهد:

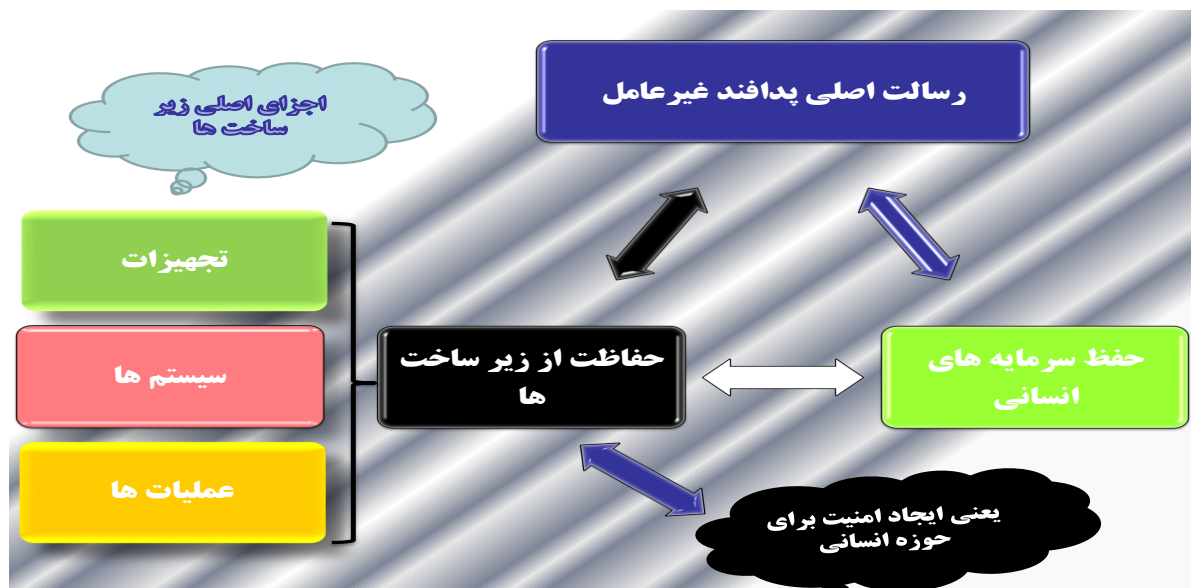
۱- آسیب ناپذیر سازی زیر ساخت های حیاتی و کاهش آسیب پذیری زیرساخت ها، حساس و مهم کشور در برابر تهدیدات دشمن.

۲- افزایش ضریب امنیت ملی و قدرت بازدارندگی ملی و ارتقاء آستانه تحمل ملی در برابر تهدید.

۳- ارتقاء عزم ملی، باور و فرهنگ عمومی و سازمانی در خصوص رعایت اصول پدافند غیرعامل و مدیریت بحران.

۴- تولید دانش بومی و توسعه و بهبود نظام مدیریت دانش بومی پدافند غیرعامل کشور و بهره گیری از فن آوری های

- مناسب و روز آمد و آینده پژوهی در خصوص دفاع غیرعامل.
- ۵- کاهش آسیب پذیری زیر ساخت‌ها در ارتباط با تهدیدات نرم با تاکید بر سایر فضای مجازی رایانه و تجارت الکترونیک و..
- ۶- آماده سازی جامعه در برابر تهدیدات نامتعارف (nbc).
- ۷- ایجاد ایمنی و حفاظت برای آحاد مردم با اقدامات پدافند غیرعامل.
- ۸- تداوم خدمات ضروری کشور، استان، شهر و دستگاه‌های در شرایط جنگ.
- ۹- اداره و مدیریت بحران صحنه حادثه (جنگ) در شهرها، استان‌ها، دستگاه‌ها(جستجو، امداد، نجات، درمان،انتقال و...)
- ۱۰- اداره و سازماندهی و بکارگیری مردم با روش‌های دفاع غیرنظامی و مردم یاری در شرایط جنگ و ارائه الگوی جامعه آماده.
- ۱۱- نهادینه سازی ملاحظات فنی و پدافند غیرعامل در بستر طرح‌های ملی و استانی کشور در دست مطالعه.
- ۱۲- آموزش عمومی آحاد مردم و تمرین و مانور برای کسب حداکثر آمادگی

چشم انداز پدافند غیر عامل

پدافند غیر عامل کشور با تکیه بر فرامین و تدابیر فرمانده معظم کل قوا و به پشتوانه قوانین و مقررات موضوعه بر پایه عزم ملی و باور عمومی مسئولین و آحاد مردم تلاش مجدانه خویش را در اعمال تدابیر دفاع غیرعامل و حاکمیت اصول آن در زیرساخت‌های اساسی جامعه به ثمر رسانده و کشور را در افق پنج ساله در بعد پدافند غیرعامل واجد ویژگی‌های زیر خواهد نمود:

- ۱- دارای عزم ملی و باور عمومی در مسئولین و مردم نسبت به رعایت اصول پدافند غیرعامل و دارای جامعه ای آماده در برابر انواع تهدیدات.
- ۲- توانمند در تأمین حداکثر ایمنی و پایداری و به حداقل رساندن آسیب‌پذیری زیرساخت‌های مرتبط در مقابل

تهدیدات دشمن.

۳- قادر به ایفای نقش اساسی در حراست و حفظ استقلال، تمامیت ارضی و سرمایه‌های ملی در چرخه نظام دفاعی امنیتی کشور.

۴- توانمند در تأمین حداکثر ایمنی و پایداری زیرساخت‌های مرتبط با مردم در مقابل تهدیدات دشمن.

۵- دارای زیرساخت‌ها، نظام خدمات رسانی امن در برابر تهدیدات.

۶- برخوردار از آمایش سرزمینی مناسب و متکی به ویژگی‌های جغرافیایی، جمعیتی، فرهنگی و اصول دفاع غیرعامل در حوزه‌های مختلف با رعایت توزیع و پراکندگی موزون سرمایه‌ها و فعالیت‌ها در عرصه ایمن جغرافیا.

۷- دارای پشتوانه فرهنگی، حقوقی و قانونی جامع در سطح کشور با قابلیت تأمین و اجرای الزامات و ضوابط مربوط

۸- برخوردار از نظام یکپارچه، هماهنگ و کارآمد پدافند غیرعامل کشور با قابلیت تعامل سازنده و پیشبرنده با دولت، نیروهای مسلح و مردم در زمینه اعمال تدابیر دفاعی امنیتی در بخش‌های مختلف.

۹- برخوردار از نظام بهینه شده، توسعه یافته و توانمند مدیریت بحران ناشی از جنگ و دفاع غیرنظامی با مشارکت مردم.

۱۰- برخوردار از نظام توسعه یافته و امن توسعه ملی با ملاحظات پدافند غیرعامل

۱۱- دست یافته به نظام جامع (فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، علمی، آموزشی، فنی، مهندسی و ...) در حوزه‌های مختلف پدافند غیرعامل.

۱۲- برخوردار از نظام تولید مدیریت دانش و فناوری بومی پدافند غیرعامل توسعه یافته و نهادینه شده با تأثیر بازدارندگی بالا و با موقعیت ممتاز در سطح منطقه.

۱۳- دارای قابلیت بهره مندی از توانایی‌ها و ظرفیت‌های نیروهای داوطلب مردمی و بسیج برای پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ناشی از جنگ و دفاع غیرنظامی

حوزه های پدافند غیر عامل کشور

تئوری پنج حلقه واردن

زیر ساخت های کلیدی کشور و مجموعه مراکز حیاتی ، حساس و مهم در یک کشور ، در نسل نوین جنگ ها ، به مصابه خط مقدم و هدف اولیه در جنگ های کلاسیک می مانند. از این رو معرفی و آشنایی با یکی از رایج ترین استراتژی های نظامی موجود موسوم به استراتژی ۵ حلقه واردن مهم و قابل توجه می باشد .

پنج حلقه استراتژیک واردن، توسط سرهنگ بازنشسته ارتش آمریکا به نام جان واردن پیشنهاد شده و در همه جنگهای اخیر آمریکا مورد استفاده قرار گرفته است. این استراتژی مراکز ثقل کشور مورد تهاجم را در پنج دایره متحدالمركز قرار می دهد و از آنها به عنوان ساختارهای قدرت هر کشور یاد می کند. این تئوری بیان می کند که پنج حلقه مذکور چه در حالت دفاعی و چه در حالت حمله، باید در استراتژیهای دفاعی و تهاجمی در نظر گرفته شوند. بر اساس این تئوری اگر در شبیه سازی کشور با بدن انسان، مراکز ثقل مانند اندام انسانی در نظر گرفته شوند، برای از بین بردن قدرت تحرک و حیات یک کشور باید به مراکز ثقل آن کشور نفوذ کرد. به این ترتیب تهاجم گاهی می تواند بدون دخالت نیروهای نظامی کشور مورد تهاجم، از طریق ضربه زدن به مراکز ثقل، کشور مورد نظر را به زانو درآورد. همینطور در استراتژی دفاعی و اقدامات پدافند غیرعامل، کشورها باید این پنج حلقه و اثرات انهدام و آسیب هریک را بررسی نموده و استراتژی خود را بر این اساس پایه ریزی کنند. حلقه های واردن عبارتند از:

حلقه اول، رهبری ملی مشابه مغز و سیستم عصبی : در این بخش رهبری سیاسی، مراکز اصلی تصمیم گیریهای کلان سیاسی و نظامی وزارتخانه ها، قرارگاههای فرماندهی، مخابرات راه دور و ... مورد حمله قرار می گیرند.

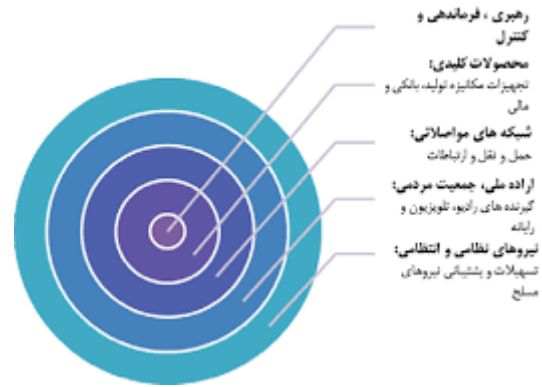
حلقه دوم ، محصولات کلیدی مشابه سیستم هاضمه و گردش خون : در حلقه دوم محصولات استراتژیک و مهم که منبع درآمد است مانند نفت و یا نبود آن باعث اغتشاش و قحطی میشود مثل گندم مورد تهاجم قرار میگیرند. نیروگاهها، پالایشگاهها، مخازن سوخت، انبارهای مواد غذایی، دارویی و شبکه آبرسانی نیز در این گروه هستند.

حلقه سوم، زیر ساختهای حمل و نقل مشابه اندام حرکتی و دست و پا : فرودگاهها، راه آهن، بنادر و جاده ها، اتوبانهای اصلی و پلها، شبکه های مخابراتی محلی و منطقه ای در این بخش قرار دارند.

حلقه چهارم، جمعیت و اراده ملی مشابه روح و روان و اراده : ایجاد دودستگی و نفاق در مردم و نیروهای مسلح

حلقه پنجم، نیروهای عملیاتی مشابه سلولهای دفاعی سیستمهای اعلام خطر دفاعی، مواضع و سایتهای توپخانه ای و موشکی، پدافند هوایی، پایگاههای هوایی، پایگاههای دریایی و شناورها، مراکز تعمیراتی و انبارهای قطعات یدکی.

در نگاه انتقادی کلی حلقه چهارم (اراده ملی) هدف دائمی و اولیه حمله رسانه ها و فیلم سازی آمریکا است ولی بصورت خاص بخش حمل و نقل که در ردیف سوم از این حلقه ها تعریف شده، بنظر میرسد بدلیل تاثیر شدید این بخش در زنجیره لجستیک در تراز حلقه دوم قرار میگیرد و باید برای کاهش تهدیدات و خسارات مترتب بر آنها تدابیر مناسب اندیشیده و نقشه راه آن در بخش زیرساخت، ناوگان و ... تهیه شود .

آمایش سرزمین

آمایش سرزمین یک « سیاست عمومی » مبتنی بر برنامه ریزی و هماهنگی در کاربری زمین ، سازماندهی ساختمان ها ، و همچنین توزیع تجهیزات و تاسیسات عمومی ، و نیز فعالیت های اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی در فضای جغرافیایی ، یا در واقع همان سرزمین محل (شهر یا روستا و طور کلی شهرستان) است . در آمایش سرزمین ، اساس و اهمیت در تشخیص و تعیین مناطق و نواحی برای ساخت و سازهای مورد نیاز مردم محل ، و تفکیک آنها از مابقی سرزمین کشور است .

مناطق ساخت و ساز شهری و روستائی توسط مدیریت های محلی و نهایتاً فرمانداری ها - شوراهای شهرها (یا روستا ها) و شهرداری ها ، و از جمع آنان در سطوح بالاتر چون استانداری ها - شورای استان ؛ و در سطح کشور چون وزارت کشور و شوراهای مربوط مشخص و تعیین و مورد برنامه ریزی قرار می گیرند ؛ و پس از آن در مراجع قانونی - اداری مربوطه مورد تصویب واقع می شوند ؛ و همین که تحت عنوان « طرح محلی » (مسامحتاً " طرح استانی) مصوب شدند اجرای آنان ، یعنی ساخت و سازها و خدمات مرتبط با آنها ، بر عهده مسؤولان محلی در شهرستانها ، شهرها و روستاهای مربوطه قرار می گیرد .

از طرف دیگر ساخت و سازهای مورد نیاز کشور در بخش باقیمانده ی سرزمین کشور و خارج از نظر مدیریت های محلی ، به عنوان طرح ملی به تصویب دولت می رسد ؛ و در این بخش مدیریت محلی مجوز مربوطه را صادر کرده در مواردی همکاری می کند .

موضوع آمایش سرزمین ، که به چهارچوب زندگی تک تک افراد و نیز کل جامعه ما بستگی دارد از جوانبی پیچیده و درهم بافته تشکیل شده است که در درون خود با یکدیگر متناقض می نمایند :

-مدیریت تقاضای مسکن

-ساخت و ساز، و مدیریت فضاهای تفریحی و ورزشی

-بهبود سازی تاسیسات عمومی

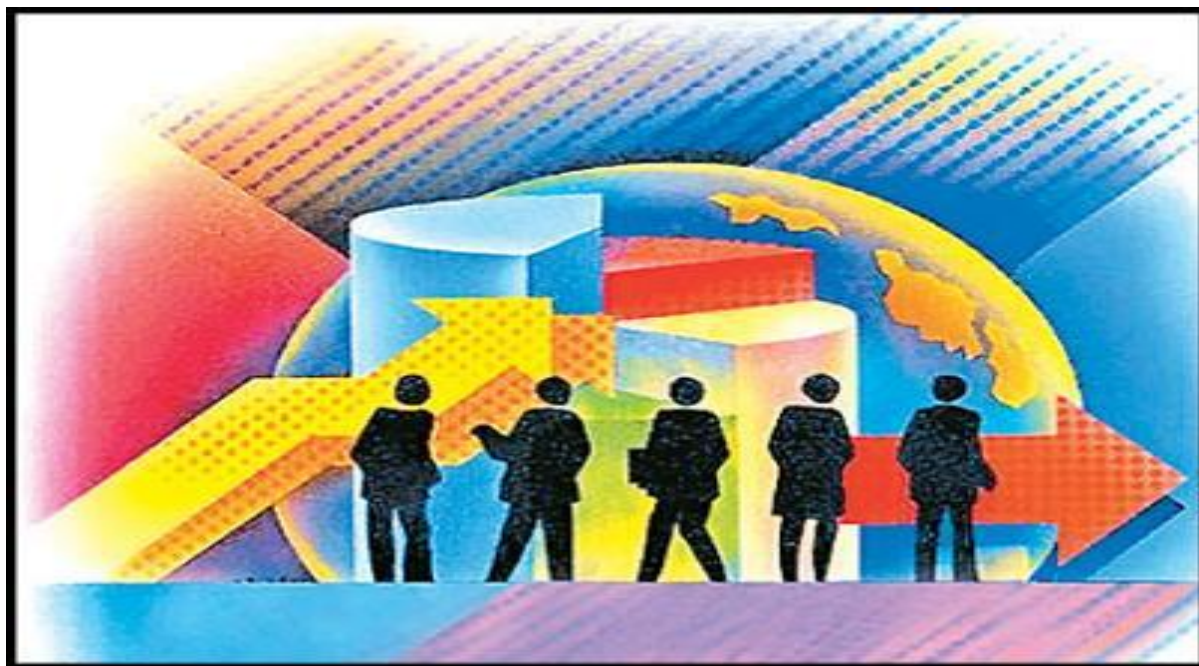
-بهبود فضاهای کشاورزی

-حفاظت از محیط زیست

-حفاظت از بناهای تاریخی - میراث فرهنگی ، و مناظر دلکش

-مبارزه بر علیه آلودگی صوتی
-صدور مجوز بنگاه های لازم
-باز سازی محوطه های معدنی و کارخانه های صنعتی
-و غیره

در حال حاضر در کشورهای پیشرفته در آمایش سرزمین ، ایجاد هماهنگی میان هدف ها و فایده های مختلف از گروه های متفاوت جامعه از اولویتهای آمایش سرزمین محسوب می شود .

محور های پدافند غیر عامل در حراست

- ۱-رصد و پایش و حفاظت و امنیت از فضای حوزه پدافند غیرعامل
- ۲ - برگزاری کارگاه های آموزشی پدافند غیر عامل در جهت ارتقاء سطح کمی و کیفی پرسنل حراست های تابعه در انجام امور مربوطه
- ۳ - حفاظت از اخبار، اطلاعات، اسناد و مدارک مرتبط با پدافند غیرعامل
- ۴-سامان دهی اداره دبیرخانه محرمانه مکاتبات، اسناد و اطلاعات طبقه بندی شده حوزه پدافند غیرعامل
- ۵-اجرای طرح های حفاظت فیزیکی در مورد اماکن و تأسیسات طبقه بندی شده و زیرساختی (حساس و حیاتی) و اشیاء و اموال خاص حوزه پدافند غیرعامل
- ۶-ضابطه مند نمودن و کنترل افراد و وسایل نقلیه متردد به اماکن و تأسیسات طبقه بندی شده و زیرساختی (حساس و حیاتی)
- ۷-تعیین رده حفاظتی اماکن و تأسیسات زیرساختی حوزه پدافند غیر عامل

- ۸- جانمایی و یا انتقال مراکز و تأسیسات زیرساختی (حساس و حیاتی) حوزه پدافند غیرعامل وزارت خانه متبوع با توجه به اصول و مبانی پدافند غیرعامل.
- ۹- تهدید شناسی و سناریونویسی تهدیدات به روز در حوزه حراست
- ۱۰- اجرای برنامه عملیاتی سالیانه پدافند غیر عامل حراست
- ۱۱- بررسی آسیب پذیری تهدیدات و ظرفیت شناسی و ترسیم نقشه خطر حوزه حراست
- ۱۲- اجرای ضوابط و دستورالعمل های مربوط به رعایت طبقه بندی و حفاظت اطلاعات طرح های پدافند غیر عامل (بر اساس نظام جامع طبقه بندی و حفاظت اطلاعات طرح های پدافند غیر عامل)
- ۱۳- نظارت و تعیین صلاحیت افراد و شرکت هایی که در حوزه پدافند غیرعامل با سازمان متبوع همکاری می نمایند.
- ۱۴- نظارت و کنترل بر فرآیند تولید، گردش، بایگانی و امحاء اسناد طبقه بندی شده حوزه پدافند غیرعامل براساس ضوابط اعلامی سازمان حراست کل کشور

محور های راهبردی پدافند غیر عامل کشور

کارکرد های پدافند غیر عامل

- ۱- حفاظت از جان مردم
- ۲- تداوم اداره و مدیریت مردم
- ۳- تداوم شبکه های اطلاع رسانی
- ۴- حفاظت شهر در جنگ ها
- ۵- تامین نیاز های مردم
- ۶- حفاظت سایبری از کشور
- ۷- پایدار سازی مدیریت عالی کشور
- ۸- حفاظت از تاسیسات و تجهیزات
- ۹- استمرار خدمات ضروری
- ۱۰- حفاظت از زیر ساخت های حیاتی

چرخه پدافند غیر عامل

در پدافند غیرعامل یک چرخه عمومی وجود دارد که در تمام حوزه های پدافند غیرعامل (حاکم است) صدق می کند این مجموعه در قالب چرخه پدافند غیرعامل گردآوری گردیده است، تا بتوان اشراف کامل بر موضوع مورد نظر را به دست آورد. در حوزه های گوناگون تفاوت هایی در این چرخه وجود خواهد داشت. این چرخه یک چرخه عمومی به

شمار می‌رود و در حوزه‌های مختلف و تخصصی، چرخه‌های تخصصی هر حوزه نیز به صورت جداگانه وجود دارد. از این منظر با نخستین مولفه‌ای که روبرو می‌شویم، تهدیدات است. اصلی‌ترین مولفه در این چرخه، مولفه تهدید می‌باشد. همانگونه که ذکر شد، تهدید امروزه در حوزه‌های گوناگون، در حال تغییر و تکامل می‌باشد

زیرساخت در پدافند غیر عامل

یکی از مهم‌ترین محورهای فعالیت پدافند غیر عامل دفاع از زیر ساخت های کشور است که امروزه تخریب زیر بناها جز اهداف اصلی دشمنان قرار گرفته است در جنگ های زیرساخت ها، دو هدف ملاک قرار می‌گیرد، یعنی کارکرد اولیه ساخته ها و به نوعی نقش مغز را دارد و اثر غیرمستقیم به حذف این زیرساخت اشاره دارد. بنابراین استراتژی کارکرد زیرساخت ها در ایجاد یک ساخته، باید یک استراتژی برای حذف این سازه نیز وجود داشته باشد. در جنگ های ۱۹۹۰ تا کنون برخورد با زیر ساخت ها مهمترین مسئله ای تهدید هاست؛ زیرا اثرات ثانویه زیرساخت ها ۱ به ۵ نسبت به اثرات اولیه است.

مهمترین زیر ساخت های کشور از منظر پدافند غیرعامل:

	مراکز فرماندهی و تصمیم گیری		مراکز اطلاع رسانی و مخابراتی
	اهداف نظامی و مراکز پشتیبانی		منابع و مراکز تولید و انتقال انرژی
	تأسیسات تأمین، ذخیره و انتقال آب		فرودگاهها و بنادر
	صنایع مادر و تأسیسات زیربنائی		ایستگاهها و شریانهای مواصلاتی
	نظام پولی، مالی و بانکی کشور		مراکز جمعیتی و پناهگاهها
	نظام درمان، بهداشت و سلامت کشور		انبارهای اصلی مواد حیاتی و غذایی

پدافند زیستی (تعاریف)

تهدید: هر عنصر یا وضعیتی که موجودیت منافع، امنیت ملی و یا ارزشهای حیاتی کشور را به خطر اندازد تهدید محسوب میگردد

تهدید زیستی: هر نشانه، رویداد یا حادثه طبیعی یا غیرطبیعی با استفاده از عوامل زیستی که موجب تضعیف و نابودی سرمایه های انسانی و یا آسیبهای اقتصادی از طریق تخریب و نابودی سرمایه های ملی زیستی در کشور گردد، تهدید زیستی محسوب میگردد.

بحران زیستی: چنانچه بر اثر انتشار عوامل زیستی به واسطه حوادث طبیعی، اقدامات بیوتروریستی و یا حمله زیستی توسط کشورهای متخاصم، سرمایه های انسانی و سرمایه های ملی زیستی دچار خسارت و آسیب گردد و ترس و وحشت بر جامعه تحمیل شود؛ به نحوی که برطرف کردن آن نیازمند انجام اقدامات اضطراری فوق العاده باشد، بحران زیستی رخ داده است. پدافند زیستی: مجموعه ای از اقدامات شامل رصد و پایش، آشکارسازی، هشداردهی، تشخیص، تصمیم و عملیات، کنترل، حفاظت و پیشگیری، امداد و نجات، درمان، بازیابی و بازتوانی منابع، محدودسازی و رفع آلودگی در برابر تهدیدات زیستی که موجب حفاظت از سرمایههای ملی در برابر تهدیدات زیستی و کاهش آثار و عواقب ناشی از آنها میگردد.

حوادث محیطی و بیماریهای طبیعی: حوادثی که بدون دخالت انسان در اثر انتشار طبیعی عوامل زیستی ایجاد و به اپیدمی های فراگیر مبدل میگردد. تروریسم زیستی: استفاده عمدی و سوء، از عوامل زیستی (باکتریها، ویروسها، قارچها و وکتورها) و فرآوردههای آنها (توکسینها، ژنها، پروئنها، هورمونها و موارد مشابه) برای آسیب زدن، تخریب و از بین

بردن سرمایه های انسانی و منابع ملی (دام، نباتات، محیط زیست، منابع طبیعی، آب آشامیدنی، مواد، تجهیزات و ابنیه) و در نهایت ایجاد رعب و وحشت برای حصول موفقیت های سیاسی و اجتماعی میباشد.

جنگ زیستی: استفاده آشکار یا پنهان از تسلیحات زیستی علیه منابع انسانی و یا زیرساختهای اقتصادی که توسط یک کشور متخاصم و با هدف وارد نمودن ضربه نظامی، از بین بردن مقاومت، تحمیل خسارات اقتصادی و خدشدار نمودن امنیت ملی کشور انجام میگردد.

حوزه تهدیدات زیستی

انسان

دام

نباتات

محیط زیست و منابع طبیعی

غذا و دارو

آب آشامیدنی

اهداف تهدیدات زیستی متناسب با تغییر ماهیت جنگها و مفاهیم مرتبط با آن، اهداف تهدیدات زیستی دچار دگرگونی شده و اهداف اقتصادی بیش از گذشته مورد توجه قرار گرفته است. از جمله اهداف تهدیدات زیستی در دو وضعیت جنگ و صلح به شرح زیر تفکیک شده است :

اهداف زمان جنگ :

- فشار به دولتها برای تسلیم شدن
- خدشدار نمودن چهره مقتدر نیروهای مسلح • قتل عام مردم و از بین بردن مقاومت مردمی
- کاهش توان و آمادگی نیروهای رزم و پشتیبانی در مقابله با دشمن
- ایجاد غافلگیری و وارد نمودن ضربه نظامی
- آسیب رساندن به سلامت عمومی جامعه و ایجاد تلفات جانی و مالی • ایجاد وحشت عمومی

اهداف زمان صلح:

- آسیب رساندن به زیرساختهای اقتصادی و تحمیل خسارات مالی

- از بین بردن امنیت اجتماعی، بهداشتی و غذایی کشور
- ایجاد ترس و وحشت در جامعه
- تحمیل هزینه های سنگین مقابله با آفات و بیماریها
- ایجاد بازار فروش محصولات دارویی و مبارزه با آفات و بیماریهای کشورهای غربی
- آسیب پذیر نشان دادن کشور در مواجهه با بحرانها و ایجاد تنش های سیاسی و اجتماعی در جامعه
- تضعیف موقعیت بهداشت و سلامت کشور در بین جوامع بین المللی

چرخه پدافند زیستی

چرخه پدافند زیستی اگر چه احتمال وقوع تهدیدات زیستی را نمیتوان پیش بینی کرد، در عین حال برای دفاع در مقابل چنین تهدیداتی تدارکات کافی لازم است. این موضوع مخصوصاً در مورد جمعیت شهری صادق است که هیچگونه تجهیزات حفاظتی و یا واکسنی ندارند. این مسئله باعث تأسف است که انسانها به عوامل زیستی حساسیت بیشتری دارند و یک حمله با عوامل زیستی ممکن است صدها هزار تلفات بر جای بگذارد. بدون اطلاع از حمله، هنگامی که تعداد بیمارانی که نشانه بیماری توسط یک عامل را دارند افزایش مییابد، مشخص میگردد که تهدید زیستی روی داده است. از آنجا که تاکنون یک تهدید زیستی بزرگ در جهان روی نداده است که عینیت عام داشته باشد، از این رو استراتژی مناسب برای این حمله وجود ندارد. چرا که تحلیلی از این حمله، تاکتیک آن و اهداف آن وجود ندارد. در وقوع تهدیدات زیستی زمان انکوباسیون برای باکتری، ویروس یا سم چندین روز میباشد. تشخیص درست و مقابله سریع میتواند منجر به نجات زندگی انسانها گردد. بنابراین در مقابله تهدیدات زیستی واحدهای بهداشتی و درمانی مهمترین نقش را بازی میکنند. در این نوع تهدیدات همه مشخصات باید معلوم شود تا دولتها بتوانند در مقابل آن واکنش نشان دهند. با این حال بروز تهدید با عوامل زیستی، به دولتمردان، سیاستمداران سازمانهای بینالمللی اجازه نمیدهد که آنقدر وقت داشته باشند تا این مسأله را خنثی کرده و یا اینکه واکنشی مناسبی را در برابر آن اتخاذ کنند. از آنجا که عوامل زیستی میتواند اثرات مصیبت باری در حد کشتار جمعی داشته باشند، عواملان تهدید میتوانند بحران اجتماعی، سیاسی و بهداشتی در تاریخ بوجود آورند. لذا ضرورت دارد تمهیدات موردنیاز در چرخه پدافند زیستی پیش بینی و برای حصول آنها برنامه های مشخصی تدوین و اجرا گردد